



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **P. Ch.**
bytem X
zastoupen JUDr. Tomášem Truschingerem, advokátem
se sídlem Bašty 2, 602 00 Brno

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 22. 2. 2021, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 22. 2. 2021, č. j. X, se *ruší* a věc *se vrací* žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalobci se náhrada nákladů řízení *nepřiznává*.
- III. Žalovaná *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalobce dlouhodobě trpí závažnou poruchou osobnosti. V roce 2019 proto požádal o plný invalidní důchod od roku 1989. Žalovaná u něj však shledala invaliditu III. stupně až od září 2010. A výplatu invalidního důchodu mu přiznala jen pět let zpětně od podání žádosti. Žalobce namítá, že mu ho měla přiznat za celou požadovanou dobu. Že se neměla uplatnit pětiletá prekluzivní lhůta pro výplatu invalidního důchodu. A že žalovaná jeho invaliditu

měla hodnotit i podle starších právních předpisů, které předcházely nynější úpravě. Krajský soud proto musel posoudit, zda žalobce některou z těchto námitek uplatňuje důvodně.

II. Rozhodnutí žalované a související skutkové okolnosti věci

2. Žalobce v červenci 2019 požádal o plný invalidní důchod. Požadoval jeho přiznání od 4. 1. 1989. Žalovaná o jeho žádosti rozhodla rozhodnutím ze dne 9. 10. 2020 o třech částech – č. I, č. II a č. III – pod č. j. X („prvostupňové rozhodnutí“). V části č. I žalovaná zamítla žádost žalobce o přiznání invalidního důchodu od 4. 1. 1989 do 31. 12. 2009. Podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Znojmo ze dne 19. 8. 2020 („první posudek“) totiž žalobcův zdravotní stav nebyl v této době dlouhodobě nepříznivý. Nebyl tedy ani invalidní podle § 39 odst. 1, resp. § 44 odst. 1 a 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění („zákona o důchodovém pojištění“), ve znění do 31. 12. 2009. V části II. žalovaná nejprve přiznala žalobci od 15. 9. 2010 invalidní důchod pro invaliditu III. stupně podle § 38 zákona o důchodovém pojištění. Podle prvního posudku od té doby poklesla pracovní schopnost žalobce o 70 %. V téže části prvostupňového rozhodnutí žalovaná rozhodla, že podle § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění náleží žalobci doplatek invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně od 11. 7. 2014 (tj. pět let zpětně od podání žádosti). V části III. žalovaná zúčtovala přiznanou část doplatku důchodu a částku vyplaceného nemocenského.
3. Žalobce podal proti prvostupňovému rozhodnutí námitky. Nesouhlasil zejména s určením data vzniku invalidity. Upozorňoval, že pojem invalidity a invalidního důchodu je třeba vykládat podle právní úpravy účinné v období, za které se zdravotní stav posuzuje. Zákon o důchodovém pojištění proto lze na otázky invalidity vztahovat až od 1. 1. 1996. Z prvostupňového rozhodnutí nebylo zřejmé, zda se žalovaná věnovala i právní úpravě před tímto datem, tj. zákonu č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení ve všech jeho relevantních zněních. Žalovaná pochybila, pokud celé období, za něž žalobce žádal invalidní důchod, hodnotila podle zákona o důchodovém pojištění. Žalobce pak rozvedl podobu svého zdravotního stavu. A odkazoval mj. na lékařské zprávy z psychiatrického oddělení brněnské vězeňské nemocnice z let 2013 až 2017, během kterých byl v kratších intervalech ve výkonu trestu odnětí svobody. Tyto zprávy měly shrnovat jeho zdravotní stav po celé období od roku 1989. Požádal o ně u Centrálního archivu Vězeňské služby.
4. Žalobce dále namítal, že podle § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění sice náleží doplatek důchodu nejdéle pět let zpětně od podání žádosti. Po celé období, za které žádá o invalidní důchod, však nemohl samostatně jednat. Dané ustanovení přitom počítá s pozastavením běhu lhůty, pokud dotyčná osoba neměla ustanoveného opatrovníka a měla ho mít. Lhůta pro výplatu dávek tedy nemohla uplynout do okamžiku, kdy zanikla (pokud vůbec zanikla) potřeba ustanovení opatrovníka. Žalobce nadto požádal o kontrolu částky zpětné výplaty invalidního důchodu a odstranění tvrdosti zákona v rozsahu časového omezení této zpětné výplaty.
5. Lékař žalované znovu posoudil zdravotní stav žalobce dne 22. 1. 2021 („druhý posudek“). Vyšel z poměrně rozsáhlé zdravotní dokumentace. Podle lékařských zpráv v období od 4. 1. 1989 do 14. 9. 2010 nešlo u žalobce o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. V té době prodělal jen jednu hospitalizaci v léčebně v Kroměříži pro patologické hráčství. Před touto hospitalizací ani po ní nenavštěvoval psychiatrii. Ve dnech od 26. 8. 2010 do 15. 9. 2010 žalobce opět hospitalizovali. Podstoupil psychologické vyšetření, ze kterého vyplynulo, že

je emočně nestabilní, hraniční typ, vztahovačný s nižším prahem spuštění agrese, IQ 95, bez psychopatologie, s tendencí k agravaci (zveličování) a manipulaci. Zmiňuje se také žalobcova hypertenze, dlouhodobě vysoká hodnota krevního tlaku) a důsledky operace tříselné kýly. Zjistili, že zneužívá alkohol. Podle druhého posudku o invaliditě jde o funkčně těžkou poruchu. Dopad na pracovní schopnost plyne z propouštěcí zprávy ze dne 15. 9. 2010. Onemocnění mu diagnostikovali k srpnu 2010. Stav žalobce podle druhého posudku nelze další léčbou zásadně ovlivnit.

6. Druhý posudek dodává, že z dodané dokumentace neplyne možnost stanovit vznik invalidity k požadovanému datu 4. 1. 1989 a před 15. 9. 2010. Praktická lékařka žalobce je jeho registrující lékařkou až od září 2018. V její dokumentaci je i dokumentace z věznice Valdice od 11. 11. 2016. Ovšem v kartě praktické lékařky nejsou žádné další podklady o případné psychiatrické péči před 15. 9. 2010. Druhý posudek zmiňuje, že „pokud [žalobce – doplnil krajský soud] byl někde léčen, ví to jen on sám, kde. Posudková služba není detektivní kancelář, aby pátrala po republice, zda [žalobce – doplnil krajský soud] nebyl někde léčen.“ Datum vzniku invalidity tedy první posudek podle druhého posudku stanovil správně.
7. Žalovaná pak z druhého posudku vyšla a rozhodnutím ze dne 22. 2. 2021, č. j. X („rozhodnutí žalované“), prvostupňové rozhodnutí potvrdila a námitky žalobce zamítla. Zrekapitulovala dosavadní průběh řízení včetně obsahu druhého posudku. Konstatovala, že posouzení invalidity žalobce proběhlo v souladu se zákonem o důchodovém pojištění v platném znění, a proto shledala námitky nedůvodné. Výslovně na argumenty žalobce ohledně použití § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění a použitelnosti zákona o důchodovém pojištění i na období před jeho účinností neodpověděla.

III. Žaloba

8. Žalobu žalobci pomohl vypracovat právní poradce Diecézní charity Brno. Žalobce považuje za nesprávný závěr, že v období od 4. 1. 1989 do 14. 9. 2010 nebyl invalidní, resp. že se nejednalo o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. Žalovaná dovozuje vznik dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu z údajů uvedených ve zprávě o hospitalizaci od 26. 8. 2010 do 15. 9. 2010. Mimo nově diagnostikovaného onemocnění však není zřejmé, proč se až v oné době měl jeho psychický stav zhoršit natolik, že před uvedeným dnem o nepříznivý zdravotní stav nešlo. Žalovaná jako by řekla, že ke dni 15. 9. 2010 mělo dojít ke „skokovému“ zhoršení zdravotního stavu žalobce, resp. poklesu pracovní schopnosti přinejmenším o 36 % (z poklesu maximálně o 34 %, který by neodůvodňoval konstatování invalidity I. stupně, na 70 %, který zakládá invaliditu III. stupně). K druhému posudku žalobce uvádí, že vznikl na základě lékařských zpráv z několika vybraných časových období (roky 2005, 2010-2012 a 2020). S jedinou výjimkou (kterou je zpráva o komplexním psychologickém vyšetření ze dne 31. 8. 2010) jde takřka bez výjimky o propouštěcí zprávy, vážící se ke konkrétní hospitalizaci, ačkoli období, k němuž se váže žádost o invalidní důchod, bylo výrazně delší.
9. Žalobce považuje za nesprávné právní posouzení věci žalovanou, která v rozporu s přechodným ustanovením § 68 zákona o důchodovém pojištění vztahuje právní úpravu účinnou od 1. 1. 1996 i na právní poměry před tímto obdobím. Ani tam, kde by šlo hypoteticky spatřovat vědomost žalované o odlišné rozhodné úpravě v různých časových obdobích, nelze seznat ustanovení právních předpisů (vyjma zákona o důchodovém pojištění), která pro posouzení věci použila. Odůvodnění rozhodnutí žalované je

nepřezkoumatelné, pokud se výraznějším způsobem nevypořádalo s argumenty uvedenými v námitkách, zejména pokud jde o výklad týkající se vztahu mezi nezpůsobilostí žalobce k podání návrhu na zahájení řízení a prekluzí nároku na výplatu dávky.

IV. Vyjádření žalované, replika žalobce a další průběh řízení před jednáním ve věci

10. S ohledem na to, že žalobce napadá posouzení svého zdravotního stavu, žalovaná navrhla jeho přezkoumání posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí („posudková komise“).
11. V replice po ustanovení zástupce žalobce nad rámec toho, co již uvedl v žalobě, dodává, že datum ukončení jednoho, byť komplexnějšího vyšetření je datum nahodilé. Nic nevypovídá o skutečném datu vzniku onemocnění majícího za následek vznik invalidity. Skutečnost, že žalobce měl mít opatrovníka, plyne z doložených lékařských zpráv. I toto řízení žalobce zahájil pouze na základě pomoci od jiné osoby. Aplikace prekluzivní lhůty pro výplatu dávek invalidního důchodu je v případě žalobce protiústavní. Žalobce dodává, že jeho zdravotní stav je dlouhodobě velmi špatný. Žalobce sice mohl vykonávat každodenní běžné aktivity, ale onemocnění omezovalo jeho schopnost rozpoznávat a plně ovládat své jednání. Soustředil se bohužel převážně na plnění základních životních potřeb a dopouštěl se i trestné činnosti. Tento stav trvá od ledna roku 1989. Invalidita u něj vznikla mnohem dříve, než 15. 9. 2010. Pro správné faktické posouzení věci je nevyhnutné přezkoumat lékařské zprávy z doby, kdy byl ve výkonu trestu (zpráva ze zdravotnického zařízení Vězeňské služby ČR a Centrálního archivu Vězeňské služby ČR).
12. Krajský soud požádal posudkovou komisi o vypracování nového posudku, který posudková komise připravila dne 4. 11. 2021 („třetí posudek“). Žalobce se jejího jednání zúčastnil.

V. Jednání před krajským soudem a provedení třetího posudku k důkazu

13. Dne 6. 4. 2022 se u krajského soudu ve věci konalo jednání. Po zahájení jednání zástupce žalobce shrnul žalobní námitky a popsal svůj zdravotní stav i jeho vývoj. Zástupkyně žalované odkázala na vyjádření k žalobě a napadené rozhodnutí. Krajský soud poté přistoupil k dokazování.
14. Třetí posudek nejprve uvádí, že žalobce měl v dané době 50 let a je vyučeným mechanikem s praxí číšníka, řidiče a dělníka u městských služeb. Od září 2010 ho vedli pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav vyžadující hospitalizaci na psychiatrickém oddělení pro poruchu osobnosti spojenou s užitím alkoholu. Má osobnost vztahovačnou, emočně nestabilní s nižším prahem k vyvolání agrese, s tendencí k agravaci (zveličování) a manipulaci při intelektové úrovni IQ 95. V říjnu 2010 ho hospitalizovali po sebevražedném pokusu a napadení družky. V červenci 2011 proběhla další hospitalizace po akutní intoxikaci návykovými látkami. Potvrdilo se u něj zneužívání drog a jiných návykových látek. V srpnu 2012 jej hospitalizovali ve Znojmě pro pokus sebevraždy. Následnou léčbu v Opavě pro patologické hráčství a užívání návykových látek nedokončil pro porušení režimu. Od té doby byl v psychiatrické péči nepravdělně. Další dokumentovaný ústavní pobyt je z května 2020 pro poruchu osobnosti a syndrom závislosti, gambling, reakci na těžký stres a poruchu přizpůsobení. Spolu s patologickou osobností třetí posudek zmiňuje hypertenzi (dlouhodobě vysoká hodnota krevního tlaku) a posudkově nevýznamný stav po operaci tříselné kýly vpravo.

15. Podle zdravotních záznamů od 3. 1. 1989 až do posudkově významné hospitalizace ve dnech 26. 8. 2010 až 15. 9. 2010, během které došlo k objektivizaci psychického stavu žalobce, byl v souladu s lékařskou dokumentací z té doby (MUDr. K.) automechanikem, brancem, rozhodčím fotbalových zápasů a řidičem nákladního vozu. Byl somaticky zdravý a psychicky kompenzovaný, bez nasazené psychiatrické medikace. U jednání posudkové komise žalobce zmiňoval úraz lžící bagru, ke kterému podle jeho slov mělo dojít v roce 1993. MUDr. K. o tom však žádný záznam nevede. A při zdravotní prohlídce v roce 1994 uvádí somatický nálezný v normě. Potvrdil tehdy schopnost řídit motorová vozidla sk. C. V roce 2005 žalobce dostal potravinový průkaz. V tomto období se poprvé objevuje záznam o gamblingu zjištěném při zdravotní prohlídce a následné hospitalizaci v záznamu ze dne 21. 12. 2005. Zdravotní stav posuzovaného tedy neměl pro těžkou dekompenzaci psychického stavu trvalý dopad na jeho pracovní činnost a vykonávané osobní aktivity před rokem 2010.
16. Z archivu zdravotní dokumentace Vězeňské služby ČR z let 2013-2018 plyne afektivní labilita žalobce. Byl neurotický, se sklony k manipulaci v požadavcích na medikaci. Při vyšetřeních se nicméně plně orientoval bez psychotických projevů. Kontakt se žalobcem byl kvalitní a adekvátní. Nálada přiměřená obsahu sdělovaného. Užíval antidepresiva, neuroleptika a medikaci na úzkosti. Anamnesticky se zjistila žloutenka typu C. Kontrolované jaterní enzymy v normě. Žalobce dostal doporučení do hepatální poradny. Podle výsledků po antivirotické léčbě by mělo dojít k eradikaci viru a žalobce by neměl být infekční. Trvale medikaci na jaterní onemocnění neužívá. Žalobce udával (střídavě) bolesti zad. Podle zdravotních záznamů se ani před rokem 2010, ani aktuálně neprokázal těžký funkční deficit. Jedná se o postižení s občasnou bloádou, bez projevů kořenového dráždění, tedy s minimálním funkčním postižením. Trvalou medikaci na bolest zad neužívá. Žalobce podstoupil operaci křečových žil na pravé noze. Obě nohy se správně prokrvují s hyperpigmentací (nerovnoměrná pigmentace) bérků. Nasadila se korekce chronické žilní nedostatečnosti. Žalobce dostal doporučení, aby nekouřil.
17. Podle zaslané dokumentace MUDr. R. M. ze dne 19. 4. 2021 žalobce vedou v psychiatrické ambulanci (od roku 2011 dosud nepravidelně) pro smíšenou poruchu osobnosti těžšího stupně a potíže související se zneužíváním návykových látek. Žalobce nedostává trvale předpis jakýchkoliv léků. Odmítá je a nechodí na pravidelně doporučené kontroly. Ze zdravotních záznamů je v popředí zdravotního stavu emočně nestabilní osobnost, bez psychotických příznaků, bez náhledu. Žalobce zvládal od 4. 1. 1989 do 14. 9. 2010 pravidelně docházet do zaměstnání. Neměl prokázanou duševní chorobu, která by způsobila trvalé funkční postižení. Neměl prokázanou ani kardiální (srdeční) či respirační (dechovou) nedostatečnost. Zrak byl korigován a sluch odpovídal věku.
18. Třetí posudek dochází k závěru, že k datu vydání rozhodnutí žalované šlo u žalobce o dlouhodobě nepříznivý stav, jehož rozhodující příčinou, který má vliv na pokles pracovní schopnosti byla porucha osobnosti. Pokles pracovní schopnosti posudková komise hodnotila podle přílohy k vyhlášce 359/2009 Sb. („vyhláška“) následovně: jde o postižení uvedené v kapitole V., položce 7c přílohy k vyhlášce ve výši 70 % s dokumentovaným vznikem ke dni 15. 9. 2010, kdy měla funkční porucha dlouhodobý charakter. Od 4. 1. 1989 do 31. 12. 2009 se nejednalo o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. Od 1. 1. 2010 do 14. 9. 2010 se nejednalo o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav ve smyslu § 26 zákona o důchodovém pojištění.

19. Další důkazy soud neprováděl. Po závěrečných návrzích a přerušení vyhlásil tento rozsudek.

VI. Posouzení věci krajským soudem

20. Žaloba splňuje podmínky své přípustnosti. Podala ji oprávněná osoba v zákonné lhůtě. Krajský soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované.
21. Žaloba je důvodná.
22. Žalobce vznáší celkově tři skupiny námitek: a) že žalovaná měla shledat jeho invaliditu i za období od 4. 1. 1989 do 14. 9. 2010, b) že jeho zdravotní stav před 1. 1. 1996 nemohla posuzovat podle zákona o důchodovém pojištění, ale měla použít jemu předcházející právní úpravu, c) že se v jeho případě neměla uplatnit pětiletá prekluzivní lhůta po zpětnou výplatu invalidního důchodu, protože měl nejpozději v době po propuštění z nemocnice dne 15. 9. 2010 mít ustanoveného opatrovníka – jestliže ho neměl, ač ho měl mít, pak podle § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění ona pětiletá lhůta neběží. Tyto argumenty žalobce vznášel již ve svých námitkách proti prvostupňovému rozhodnutí.
23. Krajský soud se nejdříve zaměřil na posouzení, zda rozhodnutí žalované netrpí vadou nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů podle § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“). Jde totiž o vadu, jejíž přítomnost brání posouzení zákonnosti správního rozhodnutí, protože z něj nelze seznat, jak vlastně správní orgán tu kterou otázku posoudil.
24. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalovaného může podle judikatury plynout též z toho, že se jako odvolací orgán nezabýval všemi odvolacími námitkami, tedy že nevyčerpal celý rozsah odvolání (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 7. 2008, č. j. 3 As 51/2007-84, a ze dne 19. 12. 2008, č. j. 8 Afs 66/2008-71). Neznačená to ovšem, že by odvolací správní orgán musel ke každé odvolací námitce podrobně odůvodnit své stanovisko a vypořádat každý dílčí argument odvolatele. Námitky lze vypořádat i tak, že správní orgán prezentuje v odůvodnění právní názor odlišný od názoru účastníka řízení, pakliže zdůvodnění tohoto názoru poskytuje dostatečnou oporu výroku rozhodnutí. Tím minimálně nepřímou vypořádá i námitky účastníka řízení. Absence odpovědi na jednotlivé argumenty účastníka v odůvodnění rozhodnutí bez dalšího nezpůsobuje nepřezkoumatelnost rozhodnutí. *Podstatné je, aby se správní orgán vypořádal se všemi základními námitkami* (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2015, č. j. 6 As 152/2014-78, Kocourek, T. § 76. In Kühn, Z., Kocourek, T. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Leges, 2019. s. 618).
25. Pokud to krajský soud vezme co do pořadí výše shrnutých námitek od konce, musí konstatovat, že se v rozhodnutí žalované neobjevuje nic ve vztahu k námitce týkající se běhu pětileté lhůty podle § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Podle tohoto ustanovení: „Nárok na výplatu důchodu nebo jeho části zaniká, není-li dále uvedeno jinak, uplynutím pěti let ode dne, za který důchod nebo jeho část náleží. Lhůta podle předchozí věty neplyne (...) po dobu, po kterou osobě, která musela mít opatrovníka, nebyl opatrovník ustanoven. (...)“ [zvýraznil krajský soud]. Porucha osobnosti spojená s užitím alkoholu, kterou žalobce minimálně od 15. 9. 2010 trpí, jak se v řízení prokázalo, přitom opravdu vyvolává pochybnosti o jeho svéprávnosti spolu s otázkou, zda tu tehdy nebyly důvody pro omezení jeho svéprávnosti a ustanovení opatrovníka.

26. Podle § 3 odst. 2 *in fine* zákona o důchodovém pojištění se na posouzení těchto otázek obdobně použije soukromoprávní úprava. V září 2010 stanovil § 10 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník („OZ1964“) následující pravidlo: „Jestliže fyzická osoba pro duševní poruchu, která není jen přechodná, anebo pro nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo omamných prostředků či jedů je schopna činit jen některé právní úkony, soud její způsobilost k právním úkonům omezí a rozsah omezení v rozhodnutí určí.“ Ustanovení § 27 odst. 2 OZ1964 dodávalo: „Zákonným zástupcem fyzické osoby, která byla rozhodnutím soudu zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla rozhodnutím soudu omezena, je soudem ustanovený opatrovník.“ Podobně § 57 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník („o. z.“) s účinností od 1. 1. 2014 stanoví: „Soud může omezit svéprávnost člověka v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat, a vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil.“ Podle § 62 o. z. pak platí: „V rozhodnutí o omezení svéprávnosti jmenuje soud člověku opatrovníka.“
27. Žalovaná si v námitkovém řízení na základě těchto ustanovení měla k námitce žalobce zodpovědět otázku, zda žalobce (ne)musel mít nejpozději od 15. 9. 2010 opatrovníka, kterého mu soud tehdy (ani poté, tj. včetně období za účinnosti o. z.) neustanovil. Na základě odpovědi na tuto otázku by pak mohla posoudit, zda lhůta pěti let podle § 55 odst. 2 věty první zákona o důchodovém pojištění vůbec počala plynout. Námitka žalobce, že neběžela, je pro meritum věci – konkrétně pro otázku výše zpětného doplatku invalidního důchodu – stěžejní. Žalovaná ji proto nemohla pominout. Přesto se jí vůbec nevěnovala. Její rozhodnutí je proto v tomto aspektu nepřezkoumatelné. Aplikací § 55 odst. 2 věta druhá zákona o důchodovém pojištění se žalovaná bude muset zabývat v novém řízení, k čemuž jí krajský soud tímto rozsudkem dává odpovídající prostor.
28. To samé platí pro námitku žalobce týkající se použitelné právní úpravy ve vztahu k posouzení jeho zdravotního stavu před 1. 1. 1996. Ustanovení § 68 zákona o důchodovém pojištění říká: „O nárocích na důchody, které vznikly před 1. lednem 1996 a o nichž nebylo do tohoto dne pravomocně rozhodnuto, a o přiznání, odnětí nebo změně výše těchto důchodů za dobu před 1. lednem 1996, i když o nich již bylo pravomocně rozhodnuto, se rozhodne s odchylkami dále uvedenými podle předpisů platných před 1. lednem 1996.“ Žalobce na toto přechodné ustanovení opět upozorňoval v námitkách proti prvostupňovému rozhodnutí. A vytýkal mu, že jeho zdravotní stav v období od 4. 1. 1989 do 1. 1. 1996, kdy nabyl účinnosti zákon o důchodovém pojištění, žalovaná nemohla hodnotit perspektivou této nové úpravy. Šlo podle něj o retroaktivitu, kterou sám zákon o důchodovém pojištění vylučuje. Odkazoval na nutnost použít zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení ve všech jeho relevantních zněních v daném období.
29. Opět podle krajského soudu nešlo o podružnou námitku, jejíž nevypořádání by nemělo vliv na zákonost rozhodnutí žalované. Otázka nároku žalobce na dávku důchodového zabezpečení pro invalidní občany (viz § 29 násl. zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení) v období sedmi let od 4. 1. 1989 do 1. 1. 1996 byla opět pro věc žalobce nemálo důležitou. Žalovaná se však na ni znovu vůbec nezaměřila. Měla minimálně vysvětlit proč, pokud by například byla toho názoru, že změny relevantní hmotněprávní úpravy neměly na posouzení věci ve výsledku vliv. Zkrátka měla nějak žalobci na jeho námitku částečného použití nesprávné úpravy odpovědět. Neučinila tak. Proto krajskému soudu nezbylo, než i v této části shledat rozhodnutí žalované za nepřezkoumatelné. Bude úkolem žalované v novém řízení, aby i na tuto námitku žalobce již zareagovala.

30. S ohledem na právě učiněné závěry ovšem krajský soud považuje za předčasné a s ohledem na výše popsané vady nepřezkoumatelnosti i za nevhodné, aby se již v této procesní fázi meritorně zabýval i poslední námitkou žalobce, podle které jeho invalidita trvá již od roku 1989. Tuto otázku bude moci krajský soud posoudit až poté, co žalovaná odpovídajícím způsobem použije a vysvětlí aplikaci relevantní právní úpravy platné před a po 1. 1. 1996 ve specifických okolnostech této věci. Zcela konkrétně bude žalovaná muset vyložit, jakou právní úpravu použije na posouzení zdravotního stavu žalobce a jeho případné invalidity za období od 4. 1. 1989 do 1. 1. 1996 a proč. Až žalovaná tímto způsobem přezkoumatelně vysvětlí použití správné právní úpravy na celé období, za které žalobce požaduje invalidní důchod, bude ji moci adekvátně použít na skutkové okolnosti této věci.
31. V tomto ohledu bude muset zvážit, zda využije třetí posudek provedený k důkazu v řízení před soudem, který podle § 78 odst. 6 s. ř. s. zahrne v dalším řízení mezi podklady pro nové rozhodnutí. Třetí posudek totiž oproti předchozím dvěma posudkům stojí na některých dalších lékařských zprávách ze „sporného období“ před zářím 2010. V závislosti na tom, jak si žalovaná vyjasní, jakou právní úpravu lze použít na která období v této věci, však může vyvstat problém, že třetí posudek nebude jako celek (zejména ve vztahu k období před 1. 1. 1996) stát na správném právním podkladu. Další možností proto bude pořízení dalšího aktuálního posudku, který již bude stát na správných právních základech, a bude se pojit se snahou získat ke „spornému období“ od 4. 1. 1989 do 14. 9. 2010 ještě další možné podklady.
32. Alespoň vyvinutí této snahy by bylo minimální formou naplnění pozitivních závazků veřejné moci plynoucích z čl. 28 odst. 2 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, podle kterého má žalobce právo na sociální ochranu a na užívání tohoto práva bez diskriminace na základě zdravotního postižení. ČR se podle tohoto ustanovení zavázala, že *podnikne odpovídající kroky, aby zabezpečila a podpořila realizaci tohoto práva*, včetně opatření na zajištění rovného přístupu osob se zdravotním postižením k důchodovým dávkám a programům [§ 28 odst. 2 písm. e) citované úmluvy]. Tyto závazky by žalovaná měla promítnout i do výše zmíněné problematiky výkladu § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

VI. Závěr a náklady řízení

33. Krajský soud z výše uvedených důvodů zrušil rozhodnutí žalované pro nepřezkoumatelnost způsobenou nedostatkem důvodů jejího rozhodnutí [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Žalovaná nijak nezareagovala na námitky žalobce týkající se výkladu a použití § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, resp. právní úpravy před nabytím účinnosti zákona o důchodovém pojištění v konkrétních okolnostech této věci. Obojí bude muset žalovaná v novém řízení napravit. Za použití správné právní úpravy pak bude muset ve všech relevantních obdobích posoudit, zda zjištěný zdravotní stav žalobce odůvodňoval závěr o jeho invaliditě. Žalovaná bude muset zvážit, jestli jí pro její skutkové závěry v daném právním kontextu budou postačovat skutkové okolnosti plynoucí ze třetího posudku, nebo zda s ohledem na to, že tento posudek také pracuje jen se zákonem o důchodovém pojištění, nechá pořídit nový posudek, který se již bude pohybovat ve správném právním rámci, jenž si předtím žalovaná vyjasní. Krajský soud věc vrátil k dalšímu řízení žalované (§ 78 odst. 4 s. ř. s.). Právní názor plynoucí z tohoto rozsudku žalovanou zavazuje (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

34. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce byl ve věci úspěšný, vzniklo mu tedy právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Žádné však nepožadoval. Žalovaná nebyla ve věci úspěšná, proto jí ani právo na náhradu nákladů řízení nevzniklo.
35. O odměně ustanoveného zástupce žalobce krajský soud rozhodne samostatným usnesením.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno, 6. dubna 2022

Martin Kopa, v. r.
samosoudce